

CONSTANTIN PALADI

Dimitrie Cantemir consemna în „Descrierea Moldovei”, că boierii Pălădești sunt originari din Grecia, ipoteză admisă în studiile ulterioare elaborate de Constantin Sion, Gheorghe Ghibănescu și Octavian Lecca. Conform acestora, în secolul al XVII-lea, familia Paladi, originară din Tesalonic, s-a stabilit la Constantinopol, ocupându-se cu comerțul.

Prima mențiune a familiei boierilor Paladi în Moldova datează din vremea domnitorului Vasile Lupu, când, este pomenit într-un document un „Palade căminar”, trimis în solie în Rusia între anii 1636-1637.

Prosperitatea familiei este imediată așa cum reiese dintr-un act de cumpărare a unei moșii de către „Visternicul Paladi la data de 25 ianuarie 1637 de la marele medelnicer Simion Gheuca și anume ocina sa, din satul Portărești pe pârâul Simila, în ținutul Tutovei, cu loc de iaz și de moară, precum și o parte din ocină din satul Păulești, tot din ținutul Tutovei cu suma de 350 taleri”. Cumpărătura era întărită de Divanul lui Vasile Lupu la 26 ianuarie 1637.

Apropierea de domnul moldovean și considerația pe care acesta o arată acestui „adevarat boier al nostru credincios, Palade mare vameș a slujit drept și credincios altor sfânt răposați domni care au fost mai înainte de noi, iar astăzi slujește domniei mele și țării noastre, cu dreaptă și credincioasă slujbă” este atestată de zapisul din 7 aprilie 1637, prin care Vasile Lupu dăruia pentru credință vel vameșului Palade, seliștea Cetățuia.

Proprietățile boierilor Paladi situate în zona sudică a Moldovei, în ținuturile Tutova, Covurlui și Tecuci vor crește constant, ducând la formarea unui domeniu întins. Exemplificând, un singur membru al familiei, vistiernicul Toader Paladi stăpânea în toamna anului 1745 peste 60 sate întregi, părți din alte 27 de moșii. La începutul secolului al XIX-lea sunt atestate arhivistic cumpărări de moșii și în nordul Moldovei.

Informațiile documentare legate de personalitatea și activitatea lui Constantin Paladi sunt puține. S-a născut în anul 1792, fiu al lui Gheorghe Bogdan (1767-1830) și a Nastasiei Paladi (1772-1794). După decesul mamei, descendentă a familiei Costăcheștilor, a fost înfiat de bunicul

matern, Constantin Paladi, iar după moartea acestuia, în anul 1798, a fost crescut de bunica-mamă, Ilinca Paladi. A fost căsătorit cu Ralu (fiica lui Scarlat Calimachi și a Smarandei Calimachi), care i-a dăruit o fiică, Lucia. După decesul soției, în anul 1821, se va recăsători cu Elisafta (Eliza) Paladi, care va da naștere celor doi fii, Carol și Alexandru.

Datele despre poziția sa publică sunt rare și, de cele mai multe ori, indirecte. Astfel, în volumul „Amintiri. Ce am auzit de la alții. Din copilărie. Din prima tinerețe”, Radu Roseti, istoric, genealogist și scriitor îl menționa pe Constantin Paladi ocupând la 1830 funcția de comandant al gărzii Adunării Obștești a Moldovei, cea care a dezbătut proiectul Regulamentului Organic. Tot aici îi face un scurt portret care surprinde calitățile și defectele boierului moldovean, „Hatmanul Constantinică Paladi se bucura de simpatia obștească, căci era de caracter deschis, de fire bărbătească și pe atât de neinteresat și de generos, pe cât Mihai Sturdza era zgârcit și lacom. Prin naștere aparținea familiei Bogdan și fusese infiet de o rudă Pălădească foarte bogată, cu condiție să ieie numele de Paladi. Rivalitatea lui cu Mihai Sturdza la scaunul Moldovei lua o întorsătură picantă prin faptul că Paladi, văduv dintr-o primă căsătorie, se căsătorise cu fosta soție a lui Mihai Sturdza, cu Eliza Rosetti, după ce o lăsase Sturdza. Era departe de a poseda cultura și însușirile de ocărmitor și de bărbat de stat cu totul excepționale ale rivalului său, cu bună samă însă că domnia lui ar fi fost mult mai puțin coruptă și demoralizatoare decât cea a lui Sturdza, cel puțin exemplul venalității nu ar fi venit de sus.”

Materialul documentar inedit identificat în colecțiile bibliotecii și valorificat expozițional în premieră ne relevă aspecte importante legate de sălașele de romi aflate în proprietatea lui Constantin Paladi (structura demografică, ocupațională), fiind în același timp și o încercare de reconstituire a vieții și personalității hatmanului Moldovei.